

Una crisi virtual i selectiva

Tenim els mitjans i la capacitat productiva per resoldre el problema alimentari, però falta la voluntat política de fer-ho

La recessió en curs suposarà una nova acumulació de capital en mans de les grans empreses

ANTONI SEGURA*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 22.06.08

És igual que en diguem desacceleració, alentiment o recessió econòmica perquè el nom no fa la cosa. La realitat és que la inflació sembla descontrolada i els preus del petroli també, la qual cosa està portant a importants mobilitzacions de transportistes, pescadors, agricultors, arreu d'Europa; el sector de la construcció fa fallida, no es venen cotxes i, per derivació, sectors relacionats amb els anteriors també en pateixen les conseqüències; l'atur repunta a nivells que fa anys que no coneixíem i l'evolució de l'euríbor es converteix en una pesada llosa per a les famílies amb hipoteca, mentre els índexs borsaris semblen haver embogit. I això en el primer món, en què la cobertura social és, ara per ara, una mena d'assegurança mínima contra els embats de la crisi. Una crisi, val la pena recordar-ho, que té més de virtual que de real, perquè la base productiva no sembla de moment greument afectada.

LA VERITABLE tragèdia es pot desencadenar a la perifèria del sistema, on la competició entre biocombustibles i aliments afecta centenars de milions de persones que ja viuen al llindar de la pobresa i la desnutrició (862 milions de persones, segons la FAO, l'organització de l'ONU per a l'agricultura i l'alimentació). I, malauradament, malgrat la contundència

amb què es va tancar la declaració de la conferència d'alt nivell sobre La seguretat alimentària mundial: els desafiaments del canvi climàtic i la bioenergia ("ens comprometem a eliminar la fam i a garantir avui i el dia de demà aliments per a tothom"), els resultats de la cimera de Roma (3-5 de juny) han estat força minsos: 7.095,5 milions de dòlars (el 42% repartit en cinc anys, i l'11%, en quatre) d'ajuda per combatre la fam, quan, tal com recordava el director general de la FAO, Jacques Diouf, caldria una aportació anual de 30.000 milions de dòlars per poder eradicar la fam. Una quantitat més que assequible si hom pensa que el 2006 es van gastar 1,2 bilions de dòlars en armament i, en el primer món, es van malbaratar aliments per un valor total de 120.000 milions de dòlars. I, tanmateix, malgrat la crisi, les principals indústries de fertilitzants químics, de processament i distribució d'aliments i de llavors declaren uns beneficis a l'alça.

És probable que, tal com pensava Adam Smith, "una mà invisible" mogui el mercat per garantir el flux de l'assignació de béns en l'economia mundial. Però, del que no hi ha dubte és que, en un context de crisi, aquesta mà invisible té nom i cognoms, perquè les conseqüències són previsible: una nova acumulació de capital en mans de les grans multinacionals en detriment de les petites i mitjana empreses, dels petits productors i dels centenars de milions de pobres que en patiran les conseqüències i, en molts casos, ho pagaran amb la vida. És el que ha succeït en cada nova onada globalitzadora des dels inicis de la revolució industrial.

Una crisi que, en l'àmbit local o nacional, exigiria més voluntat patriòtica per esmorteir-ne els efectes. És difícil d'entendre que, quan la majoria de la població està en un moment de dificultats, les grans entitats

financeres anunciïn beneficis extraordinaris o tanquin l'aixeta dels crèdits per treballar sobre beneficis segurs. Sovint s'afirma que el capital no té pàtria, però és en moments de crisi quan aquesta afirmació assoleix tota la seva contundència.

En l'àmbit mundial, la manca de compromís i de solucions encara és més esfereïdora. Sabem que la població mundial s'ha duplicat des dels anys 60, però la producció d'aliments s'ha multiplicat per tres i, tanmateix, avui dia una setena part de la població mundial corre el perill de morir-se literalment de fam. Segurament perquè, tal com afirma Eudald Carbonell, ens manca encara consciència crítica d'espècie per arribar a ser veritablement humans. N'hi ha prou de veure quina ha estat la reacció de molts governs europeus en relació amb la immigració. La por a la crisi està trencant l'equilibri entre ocupació i immigració (l'atur causa veritables estralls entre els col·lectius d'immigrants) i, certament, la política de "papers per a tothom" no és una mesura realista, perquè no es pot forçar indefinidament l'equilibri demogràfic de les societats europees. Però la solució proposada per acabar amb els sense papers ho és tot menys humana: els tornem als seus països d'origen, és a dir, a l'infern d'on van fugir. Això equival, per molt que es compleixin tots els formalismes democràtics i de l'Estat de dret, a una sentència de mort anunciada.

EN SUMA, potser sí que hem entrat en un període de crisi de llarg abast o, potser, la "mà invisible" està generant una crisi virtual basada en l'especulació dels preus del petroli (si realment estem a punt del col·lapse energètic, ¿per què s'inverteix tan poc a considerar models energètics alternatius?) i dels aliments per endegar una nova fase de concentració de capitals i de guanys extraordinaris. En tot cas, és

necessari prendre consciència i donar una resposta global a un problema global. Es disposa dels mitjans tecnològics i de la capacitat productiva per poder fer-ho. Hi manca, no obstant, la voluntat política, el patriotisme de les grans multinacionals i el compromís amb els més febles.

* Catedràtic d'Història Contemporània.